

A Comparative Study on Two Thai Versions of Li Sao

Yinchuan Zhao

Thai section, Institute of Oriental Language and Culture,
Sichuan International Studies University, P.R. China

Email: 99002376@sisu.edu.cn

(received 8 November, 2021) (revised 23 January, 2022)
(10 March, 2022)

Abstract

The dissertation aims to make a contrastive research on two Thai versions of Li Sao. The two versions are analyzed in the perspective of traditional linguistics. On the one hand, it would evaluate three aspects of two versions: faithfulness, expressiveness and appropriateness translation principles. On the other hand, it would analyze the error or the defects of the translations, and try to seek out the relation between the differences of the translator's decision and the quality of translations.

Keywords: Li Sao; Thai versions; faithfulness; expressiveness; appropriateness

การศึกษาเปรียบเทียบ *หลี่เซา* ฉบับแปลภาษาไทยสองฉบับ¹

Yinchuan Zhao²

ภาควิชาภาษาไทย คณะภาษาและวัฒนธรรมตะวันออก
มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน
อีเมล 99002376@sisu.edu.cn

วันรับบทความ 8 พฤศจิกายน 2564 วันแก้ไขบทความ 23 มกราคม
2565 วันรับตีพิมพ์บทความ 10 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

งานนิพนธ์ชิ้นนี้มุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบ *หลี่เซา* ฉบับแปลภาษาไทย ซึ่งเป็นบทแปล *หลี่เซา* เพียงสองสำนวนที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในปัจจุบัน โดยจะศึกษาจากมุมมองการวิจัยการแปลเชิงภาษาศาสตร์ **ด้านหนึ่ง** ศึกษางานแปลมีความหมายที่สื่อตรงต่อต้นฉบับหรือไม่ มีภาษาที่ลื่นไหลและเป็นภาษาที่มีระดับเท่าเทียม

¹ บทความนี้เป็นการสรุปจากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทฤษฎีและปฏิบัติในการแปลจีน-ไทย มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีต้นฉบับเป็นภาษาไทย และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย *การแปลและการเผยแพร่ คู่มือ ในประเทศไทย* ของมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเลขที่โครงการ Sisu201647

² อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะภาษาและวัฒนธรรมตะวันออก มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน

กับต้นฉบับหรือไม่ รวมทั้งงานแปลมีลีลาสอดคล้องกับต้นฉบับหรือไม่ด้วยหลักการแปล “ซิ่น (信) ต๋า (达) เชี่ย (切)” อีกด้านหนึ่งวิเคราะห์ข้อผิดพลาดหรือความไม่สมบูรณ์ของงานแปล เพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของการดำเนินการแปลระหว่างผู้แปลทั้งสองจะส่งผลอย่างไรต่อคุณภาพงานแปล

คำสำคัญ หลี่เซา ฉบับแปลภาษาไทย ความหมาย ภาษา ลีลา

บทนำ

บทกวี หลี่เซา มีทั้งหมด 373 วรรค รวม 2490 ตัวอักษร อันเป็นบทกวีที่พรรณนาอารมณ์และความรู้สึกที่มีความยาวที่สุดในประวัติศาสตร์ของจีน มีฐานะสูงในประวัติศาสตร์จีน และเป็นที่ยอมรับของประชาชนชาติจีนตลอดระยะเวลาหลายพันปีที่ผ่านมา หลู่ซวี่น³ กล่าวชื่นชม หลี่เซา ในหนังสือ *เค้าโครงประวัติศาสตร์จีน*⁴ ว่า “เป็นผลงานบทกวีที่ยอดเยี่ยมที่สุดในโลก เมื่อเปรียบเทียบกับชื่อจริง หลี่เซา มีจำนวนคำที่ยาวกว่า มีความคิดที่พิสดารกว่า มีภาษาที่สละสลวยกว่า มีประเด็นที่ชัดเจนกว่า... ผลกระทบของ หลี่

³ 鲁迅(Lu Xun) นักเขียนและนักวรรณคดีที่มีชื่อเสียงของจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้รับการยกย่องว่าเป็นปรมาจารย์วรรณคดีจีนยุคใหม่

⁴ 《汉文学史纲要》 เป็นผลงานทางด้านวิชาการของหลู่ซวี่น ซึ่งได้รวบรวมเอกสารบรรยายในการสอนวิชาประวัติศาสตร์วรรณกรรมจีนของหลู่ซวี่น โดยหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 10 บทและภาคผนวกอีก 25 บท

เขา ที่มีต่อบทกวีจีนจะอยู่เหนือกว่า ซื่อจิง”(Zhao Kuifu,1996:9) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของบทกวีชิ้นนี้ได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันประเทศจีนมุ่งมั่นที่จะเผยแพร่วัฒนธรรมจีนไปสู่ทั่วโลก ต้องยอมรับว่าการแปลวรรณคดีจีนคลาสสิกแสดงบทบาทสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนไปยังประเทศอื่น ๆ เพื่อให้รับรู้ถึงความลึกซึ้งของวัฒนธรรมจีน ฉะนั้นการศึกษาวินิจฉัยผลงานแปลวรรณคดีจีนคลาสสิกนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนเฉกเช่นกัน *หลี่เซา* ซึ่งเป็นอมตะวรรณคดีจีนเรื่องหนึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาเยอรมัน ฝรั่งเศส อังกฤษ ญี่ปุ่น รัสเซีย รวมทั้งภาษาไทยด้วย แต่การวิจัยเกี่ยวกับงานแปลของ *หลี่เซา* นั้นยังมีจำนวนไม่มากนัก โดยเฉพาะการวิจัยบทแปลฉบับภาษาไทย ดังนั้นการวิจัยบทแปล *หลี่เซา* ฉบับภาษาไทยนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก และควรค่าแก่การวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

งานแปล *หลี่เซา* ที่ผู้วิจัยจะนำมาวิจัยนั้น คัดมาจากหนังสือ *วิวัฒนาการกวีนิพนธ์จีน ซื่อจิง ฉู่ฉือ* ของ ยง อิงคเวทย์ ที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ปี พ.ศ.2532 (ต่อไปเรียกโดยย่อ ๆ ว่า ฉบับยง) และหนังสือ *ประวัติวรรณคดีจีน* ของสุภัทร ชัยวัฒนพันธุ์ ที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์สุภาพใจปี พ.ศ. 2549 (ต่อไปเรียกโดยย่อ ๆ ว่า ฉบับสุภัทร) ซึ่งเป็นผลงานแปล *หลี่เซา* ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ล่าสุดที่ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้

หลี่เซา ฉบับแปลภาษาไทย ทั้งสองฉบับนี้ไม่ว่าจะในด้าน

รูปแบบ ด้านภาษาหรือด้านลีลานั้นมีความแตกต่างกันอย่างมาก ในบทความนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบฉบับแปลในด้าน การถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับ สำนวนภาษา และลีลาของงาน แปล พร้อมประเมินคุณภาพของงานแปลโดยใช้หลักการแปล “ซิ่น (信) ต๋า(达) เชี่ย(切)” โดยหวังว่าจะสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของการดำเนินการแปลระหว่างผู้แปลทั้งสอง และจะส่งผล อย่างไรต่อคุณภาพงานแปล

ศึกษาจากมุมมองการวิจัยการแปลเชิงภาษาศาสตร์

แม้ว่าการแปลจะเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ระหว่างภาษาต้นทางกับภาษาปลายทางที่ซับซ้อนมากเพียงใดก็ตาม เริ่มแรกการแปลเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างสองภาษา พจนานุกรมภาษาอังกฤษออกซฟอร์ดฉบับใหม่⁵ นิยาม “การ แปล” ว่า “เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อความหรือตัวบทจาก ภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง” การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ แปลใด ๆ ไม่ควรจะละเลยปัญหาในด้านภาษา ซึ่งเป็นประเด็นขึ้น พื้นฐานการศึกษาวิจัยด้านการแปลในเบื้องต้น เพราะภาษาไม่ เพียงแต่เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการแปลเท่านั้น หากยังเป็นเครื่อง รองรับของตัวบทต้นฉบับกับตัวบทฉบับแปลอีกด้วย งานแปลนั้น

⁵ *The New Oxford of English*

ได้ถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับไว้ในระดับใด และแสดงให้เห็นถึงลีลาของต้นฉบับอย่างไร สิ่งเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับการใช้สำนวนภาษา เช่น การเลือกคำศัพท์ การเรียบเรียงภาษาและการจัดเรียงรูปแบบประโยค เป็นต้น

ไม่ว่าในประเทศจีนหรือในโลกตะวันตก ปัญหาที่นักแปลกับนักทฤษฎีการแปลศึกษาวิจัยมากที่สุดก็คือ ความเชื่อตรงต่อต้นฉบับและการแสดงให้เห็นถึงลีลาต้นฉบับของงานแปล ในโลกตะวันตกซีเซโร⁶ ได้ให้ความเห็นว่า “แก่นแท้ของการแปลคือการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับ ควรหลีกเลี่ยงการแปลแบบคำต่อคำ ผู้แปลควรคงลีลาของต้นฉบับเอาไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้” (Tan Zaixi, 1991:42) ไทท์เลอร์⁷ ให้ความสำคัญอย่างมากกับความเชื่อตรงต่อต้นฉบับและการคงลีลาของต้นฉบับ ในประวัติการแปลของจีน เริ่มตั้งแต่การแปลพุทธคัมภีร์เป็นต้นมา ประเด็นปัญหาที่วงการแปลศึกษาวิจัยมากที่สุดก็คือปัญหาด้านความหมาย สำนวนภาษาและลีลาของงานแปล จาก “ซิ่น (信) ต๋า (达) หย่า (雅)” ของเหยียนฟู⁸ ไปจนถึง “ความเชื่อตรง (信)” กับ “ความลื่นไหล (

⁶ Cicero นักแปลชาวโรมันโบราณผู้มีชื่อเสียง

⁷ Tytler นักแปลและนักทฤษฎีการแปลชาวอังกฤษที่มีอิทธิพลมากในคริสต์ศตวรรษที่ 18

⁸ 严复(Yan Fu) นักแปลสมัยราชวงศ์ชิง แปลหนังสือปรัชญา เศรษฐศาสตร์และการเมือง การปกครองตะวันตกเป็นภาษาจีนจำนวนมาก โดยมีหลักการแปล คือ “ซิ่น (信) ต๋า (达) หย่า (雅)”

顺)” ของหลู่ซวี่น “ความซื่อตรง (忠实)” “ความลื่นไหล (通顺)” และ “ความงดงาม (美)” ของหลินอวี่ถั่ง⁹ “งานแปลควรมีจิตวิญญาณที่เหมือนกับต้นฉบับ (神似)” ของฟูเหลย¹⁰รวมทั้ง “การแปลงสภาวะ (化境)” ของเฉียนจงซู¹¹ ล้วนเป็นหลักการที่เน้นการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับอย่างเต็มที่ หรือการคงลีลาของต้นฉบับ หากมองจากการแปลในเชิงภาษาศาสตร์ ประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของงานแปลคือ เนื้อความกับรูปแบบ Liu Miqing (1990:1) ให้ความเห็นว่าภาษาเป็นเครื่องรองรับของลีลา และลีลานั้นสะท้อนให้เห็นจากรูปแบบ Yang Yan (1982:11) เห็นว่าลีลาของงานแปลปรากฏให้เห็นจากสำนวนภาษาและรูปแบบเป็นหลัก เนื้อความแสดงให้เห็นว่างานแปลมีความหมายซื่อตรงต่อต้นฉบับหรือไม่ ส่วนสำนวนภาษาและรูปแบบนั้นแสดงให้เห็นว่างานแปลคงลีลาของต้นฉบับเอาไว้หรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ หลี เซา ฉบับยงกับฉบับสุภัทธรในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้เป็นหลัก ประการแรก งานแปลได้ถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับอย่างถูกต้องแม่นยำ

⁹ 林语堂(Lin Yutang) นักภาษาศาสตร์ นักประพันธ์ นักปรัชญา และนักแปลชาวจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20 แรกงานทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษ มีทั้งผลงานแปลคลาสสิกจีนเป็นภาษาอังกฤษ และผลงานที่ศึกษาวัฒนธรรมจีนโบราณที่ประพันธ์ขึ้นด้วยภาษาอังกฤษ

¹⁰ 傅雷(Fu Lei) นักแปลที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เคยเรียนที่ฝรั่งเศส ศึกษาด้านศิลปะ ไต่แปลวรรณกรรมฝรั่งเศสเป็นภาษาจีนจำนวนมาก

¹¹ 钱钟书(Qian Zhongshu) นักประพันธ์ นักแปลและนักวิชาการด้านวรรณกรรมชาวจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20

หรือไม่ ซึ่งประกอบด้วยงานแปลมีข้อผิดพลาดและความไม่สมบูรณ์
อะไรบ้าง รวมทั้งสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดและความไม่สมบูรณ์
นั้น ๆ

ประการที่สอง ลีลาที่ปรากฏในงานแปล ซึ่งประกอบด้วย
สำนวนภาษา การเลือกศัพท์ การจัดเรียงรูปแบบประโยค รวมทั้ง
งานแปลนั้นได้คงอรรถรสและอารมณ์ของต้นฉบับเอาไว้หรือไม่ ฯลฯ
และผู้วิจัยจะให้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพโดยรวมของงานแปลทั้ง
สองฉบับจากมุมมองของผู้วิจัยในตอนท้าย

หลักการแปล “ ซิน (信) ต้า (达) เขี่ย (切) ”

“ซิน (信) ต้า (达) หย่า (雅) ”คือหลักการแปลของเหยียนฟู
ที่เสนอไว้ในหนังสือแปลเรื่องเทียนเหยียนลุน (天演论)¹² ของท่าน
โดยสรุปแล้ว“ซิน (信)”หมายความว่า ถูกต้อง “ต้า (达)”หมายถึง
สื่อความ ส่วน“หย่า (雅)”นั้นเหยียนฟูตีความไว้สองอย่าง หนึ่งคือ
ความงาม สองคือภาษาแบบแผนหรือต้นติภาษา ซึ่งหมายถึง
ภาษาจีนโบราณนั่นเอง (Liu Zhongde 1993:31) มาตรฐาน “ซิน
(信)” “ต้า (达)”ของเหยียนฟูได้รับการยอมรับมาตลอด แต่มาตรฐาน
“หย่า (雅)”เป็นที่ถกเถียงกันมากในยุคปัจจุบันทั้งในแง่ของ
ความหมายที่แท้จริงและความจำเป็นหรือไม่ที่ต้องยึดถือเป็น
มาตรฐาน Liu Zhongde (1993:32-33) แสดงความสงสัยกับ

¹² แปลจาก Evolutions and Ethics ของ T.H. Huxley เมื่อค.ศ.1898

มาตรฐานนี้ว่า หากตนฉบับไม่งาม จะแปลใ้ใงามไ้ใอยางไร และควรหรือไม้ที่จ้ะตองแปลใ้ใงาม เพราะหากแปลสื่งที่ไม้ใงามใ้ใงามก็ยอมเทา้กับถายทอตคลาดเคลื่อนไปจากตนฉบับ สื่งใ้ใการแปลด้วยตันติภาษาที่เหยียนฟูเสอนนั้ Liu Zhongde (1993:31) กล่าว่าเหยียนฟูเสอนมาตรฐานการแปล “หย่า (雅)” กอนหนาขบวนการสื่ฟูชภาคม¹³เปนเวลานาน การสนับสนุนใ้แปลด้วยภาษาจีนโบราณจ้ะเปนเรื่งที่เขาใจได้ แต่เนื่งจากยุคสมัยเปลื่ยนแปลงไป จ้ะเห็นวาทศนะนี้พนสมัยไปแลว...

หลิวจ้งเตอ¹⁴จ้ะได้หยิบยกหลักการแปลที่มีชื่งว่า “ซ้ิน(信) ต่า(达) เชย (切)” ซ้ินมาบนพื้นฐานหลักการของเหยียนฟู รวมท้ังได้รวบรวมประสพการณ้ของตน โดยเสอนว่า “ซ้ิน(信)” หมายถึงถูกต้องชื่ตรงตามความหมายของตันฉบับ “ต่า(达)” หมายถึงท้ังสื่อความและสำนวนภาษาที่จ้ะต้องเปนภาษาที่ล้ินไหล ไม้ติดขัดไม้ก่ากวม และเป็นภาษาที่มีระดับเทา้เทียมกับตันฉบับ “เชย(切)” หมายถึง งานแปลต้องมีลี้ลาตรงกับตันฉบับ (Liu Zhongde,1993:33)

หลิวจ้งเตอจ้ะยังแสดงความคิดเห็นกับมาตรฐานการแปล “หย่า

¹³ ขบวนการสื่ฟูชภาคม ค.ศ.1919 ของจีนเกิดความเคลื่อนไหวรณรงคใ้ใภาษาสามัญใ้ใการเขียนแทนภาษาโบราณ

¹⁴ 刘重德 (Liu Zhongde) นักแปลและนักการศึกษาของจีนใ้ใคริสต์ศตวรรษที่ 21 เปนศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษมหาวิทยาลัยครูหูหนาน (Hunan Normal University) ไ้ใแปลวรรณกรรมโลกตะวันตกเปนภาษาจีนจ่านวนมาก

(雅)”ไว้ว่า “การที่ผมเหลือใช้คำว่า ‘เฉีย(切)’ แทนที่จะใช้คำว่า ‘หย่า(雅)’ ของเหยียนฟู่ นั้น ก็เพราะว่า ‘หย่า(雅)’ หมายถึงงามหรืองดงาม อันที่จริง ‘หย่า(雅)’ เป็นเพียงลีลาใดลีลาหนึ่งของงานประพันธ์เท่านั้น เพราะฉะนั้น เวลาแปลไม่จำเป็นต้องแปลให้ ‘งาม’ ทั้งนั้น ควรที่จะให้แปลตามความเป็นจริง ก็เป็นไปได้เพื่อให้งานแปลนั้นถ่ายทอดความลึกซึ้งของตนฉบับได้ดี ส่วน ‘เฉีย(切)’ เป็นคำที่เป็นกลาง ซึ่งมีความหมายว่า ‘เหมาะสมกับ’ ในที่นี้หมายถึง ‘เหมาะสมกับลีลาต้นฉบับ’ นั้นเอง” (Liu Zhongde, 1993:33)

หลักการ “ซิ่น ต้า เชีย” ทั้งสามประการนี้แสดงให้เห็นว่า ความหมาย ภาษาและลีลาเป็นหัวใจสำคัญของการแปล หลาย ๆ ปีมานี้ ความหมาย ภาษาและลีลาของงานแปลก็ได้รับความสนใจจากวงการแปลทั้งภายในจีนและนอกประเทศจีน ไนดาเคยเสนอว่า “การแปลคือการถ่ายทอดสารจากภาษาต้นฉบับสู่ภาษาของผู้รับสารได้อย่างใกล้เคียงและเป็นธรรมชาติที่สุด ทั้งในแง่ความหมายและลีลา”(Nida, 2001:22) ปฐมมา อักษรจรุง (2545:45) ได้เสนอหลักการแปลสามประการดังนี้ หนึ่ง ความถูกต้อง แม่นยำ ตรงตามต้นฉบับ (accuracy) เป็นการถ่ายเนื้อหาสาระและท่วงทำนองรวมทั้งอารมณ์จากต้นฉบับไปสู่ภาษาปลายทางได้ครบถ้วน สอง ความชัดเจน (clarity) สำนวนแปลที่ดีจะต้องมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือและตีความได้เพียงหนึ่งความหมาย สาม ความเป็นธรรมชาติ (naturalness) หมายถึง ข้อความภาษาที่ใช้ในงานแปล

จะต้องเป็นภาษาที่เจ้าของภาษาใช้จริงเช่นถ้าแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยก็ต้องเป็นภาษาไทยที่คนไทยทั่วไปใช้ ทฤษฎีการแปลทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความหมาย ภาษา และลีลาที่มีต่อคุณภาพงานแปล ทฤษฎีดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นหลักการที่ผู้แปลต้องปฏิบัติตามระหว่างการแปล หากยังเป็นมาตรฐานที่นำไปประเมินคุณภาพงานแปลอีกด้วย ดังนั้นงานแปลที่ดีจึงควรเป็นงานแปลที่รักษาความหมายของต้นฉบับไว้อย่างเต็มที่มีภาษาถิ่นไหล เป็นธรรมชาติและเป็นภาษาที่มีระดับภาษาเท่าเทียมกับต้นฉบับ รวมทั้งมีลีลาที่ตรงกับต้นฉบับ ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ *หลี่เซา* ฉบับยงกับฉบับสุภัทรในด้านความหมาย ภาษาและลีลาด้วยทฤษฎีของหลิวจิ้งเต๋อ

การศึกษาเปรียบเทียบชื่อเรื่อง รูปแบบ สำนวนภาษาของสองฉบับ การศึกษาเปรียบเทียบชื่อเรื่องของสองฉบับ

สำหรับชื่อบทกวีของ *หลี่เซา* ฉบับยงแปลว่า “หลี่เซา” ซึ่งเป็นการแปลแบบทับเสียง ส่วนฉบับสุภัทรแปลว่า “นิราศกำสรวล” ซึ่งเป็นการแปลแบบถอดความหมาย

ความหมายของ “หลี่เซา” ยังไม่ได้ข้อยุติที่แน่นอน และมีการอธิบายตีความกันต่าง ๆ นานา แต่การอธิบายตีความที่ได้สืบทอดมาเป็นเวลานานและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปมีอยู่สองประเภท

ประเภทที่หนึ่งคือ การตีความอธิบายของปิ่นกุ¹⁵ โดยท่านเห็นว่า “หลี่” หมายถึงประสบ และ “เซา” หมายถึงความเศร้าโศก เพราะฉะนั้น “หลี่เซา” จึงมีความหมายว่า “ประสบความเศร้าโศก” ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ การตีความอธิบายของหวางอี้¹⁶ โดยท่านเห็นว่า “หลี่” หมายถึงการจากไป หรือการพลัดไป “เซา” หมายถึงความเศร้าโศก “หลี่เซา” จึงมีความหมายว่า “ความเศร้าโศกอันเนื่องจากการพลัดพราก” ชื่อหม่าเซียน¹⁷ นิยาม “หลี่เซา” ใน “สี่อจี้” ว่า “ความเศร้าโศกเนื่องจากการพลัดพราก” (Wu Guangping, 2008:1) ซึ่งตรงกับ การตีความอธิบายของหวางอี้

ฉบับสุภัทธแปล “หลี่เซา” ว่า “นิราศกำสรवल” หมายถึง “ความเศร้าโศกเกิดจากการพลัดจาก” ซึ่งตรงกับ การตีความอธิบายของหวางอี้และชื่อหม่าเซียน และถือว่าเป็นคำแปลที่กระชับ กะทัดรัดดี ทั้งยังเหมาะกับชื่อของกวีนิพนธ์ ส่วนฉบับยงใช้วิธีแบบ ทับเสียงมาแปลชื่อบทกวี อาจมีสาเหตุสองประการ

ประการแรก เพื่อให้ชื่อบทกวีมีความกะทัดรัด

¹⁵ นักประวัติศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงที่สุดผู้หนึ่งในประวัติศาสตร์จีน มีชีวิตอยู่ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก ท่านใช้เวลา 20 กว่าปีในการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์จีนที่ชื่อ ฮั่นชู (汉书) ซึ่งเป็นหนังสือประวัติศาสตร์ที่บันทึกเรื่องราวของราชวงศ์ฮั่นตะวันตกไว้อย่างละเอียด และถือเป็นหนังสือประวัติศาสตร์ประเภทเฉพาะยุค (断代史) เล่มแรกของจีน

¹⁶ นักวรรณคดีในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก ผู้ทำบทออรรถาธิบาย “หลี่เซา”

¹⁷ นักประวัติศาสตร์และนักวรรณคดีในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก

ประการที่สองคือ มีการตีความอธิบายเกี่ยวกับ “หลี่เซา” ต่าง ๆ นานา ผู้แปลจึงมอบให้ผู้อ่านเป็นคนตีความ ทำให้ผู้อ่านมีสิทธิ์จะตีความเป็นอย่างอื่นต่างจากผู้แปลได้ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงกลวิธีการแปลของอาจารย์ ยง อิงคเวทย์ที่ยึดหลักการรักษารสและอารมณ์ของต้นฉบับมากที่สุดเพื่อเชื่อมตรงต่อต้นฉบับมากที่สุด การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของสองฉบับ

หลี่เซา ฉบับยงเป็นรูปแบบร้อยกรองที่มีลักษณะคล้ายกับกลอนแปดที่มีสัมผัสนอกตรงตามฉันทลักษณ์และมีสัมผัสในอีกด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อแต่งเป็นร้อยกรองผู้แปลจะต้องคำนึงถึงศัพท์และจำนวนคำในวรรค ตลอดจนมีสัมผัส ฉะนั้นแม้กลอนจะอ่านได้ไพเราะ แต่ก็เข้าใจได้ยากกว่าร้อยแก้วหรือกลอนเปล่าที่ไม่มีฉันทลักษณ์ ส่วนฉบับสุภัทรมเป็นกลอนเปล่า ตัวอย่างเช่น

ต้นฉบับ	帝高阳之苗裔兮，朕皇考曰伯庸。
ภาษาจีน	摄提贞于孟陬兮，惟庚寅吾以降。 皇览揆余于初度兮，肇锡余以嘉名。 名余曰正则兮，字余曰灵均。(Zhu Xi, 2001:7)
ฉบับยง	อังกูรเจ้าเภาหยางราชเอย ชนกนาถ <u>ข้า</u> ว่าป้อหยง (“เจ้า” กับ “เภา” “ข้า” กับ “ว่า” สัมผัสใน) พฤหัสจรัส <u>เที่ยง</u> เดือน <u>เจียง</u> ตรงเอย ฉันทได้ลงกำเนิดวัน ฤกษ์งาม

	<p>(“เที่ยง” กับ “เจียง” สัมผัสใน)</p> <p>ธ <u>วิตรรกัลคณาเวลาสุติเอย</u> จึงดำริประสาทชื่อถ้อยคำ <u>หาม</u></p> <p>(“วิตรรก” กับ “ลัค” “นา” กับ “ลา” สัมผัสใน)</p> <p>ให้แจ้งเจอเป็นมิ่งมงคลนามเอย ชื่อรองตามว่าหลัง<u>จุน</u> <u>สุนทรีย์</u> (ยง, 2532:176)</p> <p>(“มิ่ง” กับ “มง” “จุน” กับ “สุน” สัมผัสใน)</p> <p>(“งาม” “หาม” “นาม” สัมผัสนอก)</p>
ฉบับ สุภัทร	<p>ฉันเป็นหน่อเนื้อเชื้อไขกษัตริย์เกาเอียง บิดามีนามว่า ป้อหยง ฉันกำเนิดในวันฤกษ์งาม ขึ้นเจ็ดค่ำเดือนอ้ายปีชาล บิดาเห็นฉันมีฤกษ์วันเกิดดี อย่างนี้ จึงได้ตั้งมงคลนามสอดคล้องกับฤกษ์วันเกิด ตั้งชื่อ ต้นมีความหมายว่า ความยุติธรรม ตั้งชื่อสมญามีความหมายว่า เซาว์นปัญญาดี สม่าเสมอ (สุภัทร, 2549:73-74)</p>

จะเห็นได้ชัดว่าฉบับยงกับฉบับสุภัทรนั้นมีความแตกต่างกัน โดยฉบับยงจะเป็นร้อยกรองซึ่งมีลักษณะคล้ายกลอนแปดและพยายามทำให้มีสัมผัสในและสัมผัสนอก เพื่อให้มีจังหวะอัน

ไพละทำให้เมื่อผู้อ่านอ่านแล้วบังเกิดความรู้สึกทันทีว่าเป็นกลอน
อีกลักษณะหนึ่งของฉบับยงคือวรรคคี่แต่ละวรรคมีกลางท้ายด้วย
“เอย” เฉกเช่นเดียวกับที่แต่ละวรรคคี่ของต้นฉบับภาษาจีนซึ่งลง
ท้ายด้วย“ซี(兮)” ส่วนฉบับสุภัทรมีความไพเราะในรูปแบบกลอน
เปล่าอธิบายโดยตรงแบบปราศจากสัมผัสใด ๆ ทั้งสิ้น ทำให้เมื่อ
ผู้อ่านอ่านแล้วสามารถเข้าใจความหมายได้ทันที ชวนให้ผู้อ่านเกิด
ความรู้สึกเข้าใจได้ง่ายมากกว่าของฉบับยง จึงอาจช่วยให้การ
เผยแพร่วรรณคดีจีนเผยแพร่ออกไปยังกลุ่มผู้อ่านได้กว้างกว่า แต่
ทว่าก็ไม่ได้คงรูปแบบของต้นฉบับเอาไว้ บางส่วนถึงกับกลายเป็น
คำอธิบายเนื้อหามากกว่าการแปล เช่น “ตั้งชื่อต้นมีความหมายว่า
ความยุติธรรม ตั้งชื่อสมณามีความหมายว่าเราวอนปัญญาดี
สมาธิสมาธิ” เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าทั้งสองฉบับนั้นต่าง
ก็มีคุณค่าและข้อดีข้อด้อยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ฉบับยงได้คง
รูปแบบของบทกวีต้นฉบับมากที่สุด พยายามทำให้งานแปลมีสัมผัส
ในและสัมผัสนอกตามฉันทลักษณ์ไทยดังเช่นต้นฉบับภาษาจีนที่
พิถีพิถันในสัมผัส โดยเฉพาะผู้แปลแปลคำว่า “ซี” ที่ลงท้ายแต่ละ
วรรคคี่ออกมาเป็น “เอย” ทำให้ผู้อ่านที่ไม่เคยอ่านต้นฉบับมาก่อน
นั้นสามารถเข้าถึงอารมณ์ของ “หลี่เซา” อันเป็นบทกวีรูปแบบ
กลอน “เซาลี” ในสมัยจั้นกั๋วได้ไม่น้อย ถือว่าเป็นการรักษาลีลาของ
ต้นฉบับไว้ได้ดีในระดับหนึ่ง ถาวร ลิกขโกศลกล่าวชื่นชมว่า

“อาจารย์ยัง อิงคเวทย์เป็นผู้เชี่ยวชาญกวีนิพนธ์จีนอย่างสูง
แตกฉานภาษาไทยถึงขั้นแต่งร้อยกรองได้ดี ท่านจึงสามารถ
ถ่ายทอดกวีนิพนธ์จีนเป็นกวีนิพนธ์ไทยได้ลึกล้ำและอรรถรสใกล้เคียง
กับพากย์เดิมมากที่สุด” (ยง อิงคเวทย์, ถาวร สิกขโกศล.
[ม.ป.ป.]:11) แต่การที่ฉบับยงเน้นฉันทลักษณ์และการเล่นคำเพื่อให้
มีความไพเราะนั้นจะทำให้เกิดความกำกวมในบางที่ ตัวอย่างเช่น
“ชนกนาถข้าว่าป้อหยง” ผู้แปลพยายามทำให้มีสัมผัสใน โดยให้
“ข้า” กับ “ว่า” เข้าสัมผัส จึงทำให้ผู้อ่านตีความได้สองอย่าง หนึ่ง
คือ “ชนกนาถข้าชื่อว่าป้อหยง” สองคือ “ชนกนาถข้าพูดว่าป้อห
ยง” และความหมายตามต้นฉบับคือ “ชนกนาถข้าชื่อว่าป้อหยง”
ถ้าหากว่าผู้อ่านตีความตามกรณีที่สอง จึงทำให้ความหมายงานแปล
ผิดเพี้ยนไป

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนภาษาของสองฉบับ

ฉบับยงใช้ภาษาร้อยกรองแบบกลอน ซึ่งเป็นภาษาที่
สละสลวยและงดงาม ส่วนฉบับสุภัทธน์นั้นใช้ภาษาไทยร่วมสมัยแบบ
ธรรมดาและเข้าใจได้ง่าย ตัวอย่างเช่น

ต้นฉบับ	哀民生之多艰兮，长太息以掩涕。
ภาษาจีน	余虽好修姱以鞿羈兮，謇朝諝而夕替。(Zhu Xi, 2001:12)
ฉบับยง	เฝ้าสะท้อนถอนนฤทัยให้สังเวชเอ๋ย เพราะชาวชนทน

	<p>ท้าวไรสุย ฉันเหนื่อยหนักกรักรักระดิษฐ์วิจิตรมาลีเอ๋ย เข้าทำดีตก คำถูกทำลาย (ยง, 2532:182)</p>
ฉบับ สุภัทร	<p>ฉันทอดถอนใจและหลังน้ำตาด้วยความทุกข์ระทม เพราะสงสารประชาชนมีชีวิตลำบาก ฉันรักสวয়รักงามปะติดประตอยดอกไม้หอมเป็น เครื่องประดับ แต่ตอนเข้าทำสำเร็จตกคำก็ถูกทำลาย (สุ ภัทร, 2549:77)</p>

“อุทัย” “ชาวชน” และ “ วิจิตรมาลี” ในฉบับยง เป็นภาษา
กลอนที่สละสลวยและงดงาม ส่วน “ใจ” “ประชาชน” และ
“ดอกไม้” ในฉบับสุภัทร ล้วนเป็นภาษาที่ร่วมสมัยแบบธรรมดาและ
เข้าใจได้ง่าย

ฉบับยงยังนิยมใช้ศัพท์สูงและเข้าใจได้ค่อนข้างยากเพื่อให้ได้
ใจความกระชับและมีรสของบทกวีต้นฉบับ อันเป็นกวีนิพนธ์โบราณ
ของจีน ตัวอย่างเช่น

ต้นฉบับ ภาษาจีน	<p>帝高阳之苗裔兮，朕皇考曰伯庸。 摄提贞于孟陬兮，惟庚寅吾以降。 皇览揆余于初度兮，肇锡余以嘉名。(Zhu Xi, 2001:7)</p>
--------------------	---

ฉบับยง	<p>อังกูรเจ้าเกาหยางราชเอย ขนกนถข้าว่าป้อหยง พฤหัสจรัสเที่ยงเดือนเจียงตรงเอย ฉันได้ลงกำเนิดวัน ฤกษ์งาม</p> <p>ธ วิตรรกัลคณาเวลาสูติเอย จึงดำริประสาทชื่อถื่อค้ำ หาม (ยง, 2532:176)</p>
ฉบับ สุภัทร	<p>ฉันเป็นหน่อเนื้อเชื้อไขกษัตริย์เกาเอียง บิดามีนามว่า ป้อหยง ฉันกำเนิดในวันฤกษ์งาม</p> <p>ขึ้นเจ็ดค่ำเดือนอ้ายปีขาล บิดาเห็นฉันมีฤกษ์วันเกิดดี อย่างนี้</p> <p>จึงได้ตั้งมงคลนามสอดคล้องกับฤกษ์วันเกิด ตั้งชื่อ ตันมีความหมายว่า ความยุติธรรม (สุภัทร, 2549:73-74)</p>

จะเห็นได้ชัดว่า ภาษาในฉบับยงค่อนข้างยาก “อังกูร” “ขนก” “วิตรรกะ” และ “ประสาท” ในฉบับยงล้วนเป็นคำบาลีหรือคำสันสกฤต ซึ่งส่วนมากจะใช้ในกลอนและไม่นิยมใช้ในภาษาพูดประจำวัน ทำให้ผู้อ่านแม้แต่คนไทย ก็ยังรู้สึกเข้าใจค่อนข้างยาก แต่ด้วยการใช้ภาษาที่ยากนั้นก็กลับทำให้ฉบับยงสามารถรักษาสำนวนและกวีโวหารเดิมเอาไว้ได้ดี รวมทั้งทำให้ฉบับยงมีภาษาที่มีระดับเดียวกันกับต้นฉบับภาษาจีน ดังที่ถาวร ลิกขโกศลกล่าวว่า “อาจารย์ ยง อิงคเวทย์นิยมใช้ศัพท์ยากเพื่อให้ได้ความกระชับและ

มีรสแห่งบทกวีนิพนธ์ของจีน แต่ก็เป็นโทษอย่างฉกรรจ์ต่อความง่าย
ชวนอ่าน” (ยง อิงคเวทย์, ถาวร สิกขโกศล. [ม.ป.ป.]:54) หากนำ
มาตรฐานที่ว่า“ต่ำ”ของหลิวจิ้งเต๋อ ซึ่งหมายถึงงานแปลที่ดีจะต้อง
มีภาษาที่ลื่นไหลและมีระดับเท่าเทียมกับต้นฉบับมาวิเคราะห์
สำนวนภาษาในฉบับยงถือได้ว่าเป็นภาษาที่ดี และได้บรรลุถึง
มาตรฐานที่ว่า“ต่ำ” ส่วนภาษาในฉบับสุภัทรนั้น ถือว่าเป็นภาษาที่
ลื่นไหล ไม่กำกวม แต่ไม่ถึงระดับเดียวกับภาษาในต้นฉบับ

ฉบับยงเน้นการรักษาสำเนียงของต้นฉบับเอาไว้มากที่สุด
ส่วนฉบับสุภัทรนั้นไม่ได้คงสำเนียงของต้นฉบับเอาไว้เท่าไรนัก ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

ต้นฉบับภาษาจีน	ฉบับยง	ฉบับสุภัทร
苟余情其信夸以 练要兮， 长顛頔亦何伤！ (Zhu Xi, 2001:11)	หากใจฉิ่งงาม จริงเป็นศฤงคารเอ๋ย แม้สังขารโรยร่วง ห้วงไปไย (ยง, 2532: 181)	ขอแต่เพียงจิตใจ ฉิ่งดั่งามผุดผ่อง แม้ร่างกายจะ ซุบผอมร่วงโรยฉิ่งก็ ไม่เสียใจ (สุภัทร, 2549:77)
虽体解吾犹未变 兮， 岂余心之可惩？	โทษถึงฉีกกายา หาเปลี่ยนไซ้เอ๋ย จะชู่เช็ญเช่นใจข้า	แม้ต้องโทษฉีก ร่างกายบรรลัยก็ไม่ แปรผัน

(Zhu Xi, 2001:15)	ได้ฤ (ยง, 2532: 184)	มีหรือจิตใจของ ฉันจะถูกข่มขู่ให้ยอม จำนนได้ (สุภัทร, 2549: 80)
夫孰非义而可用 兮, 孰非善而可服? (Zhu Xi, 2001:17)	คนอสังข์ฤควร ใช้ให้ทำดีเอ๋ย คนอธรรมฤจะมี ใครศรัทธา (ยง, 2532:187)	มีหรือคนไร้คุณ ธรรมสามารถครอบ ครองแผ่นดินได้ มีหรือคนเลวจะ ได้รับความเชื่อถือ ศรัทธาจาก ประชาชน (สุภัทร, 2549: 82)

จากตัวอย่างด้านบน เช่น จากต้นฉบับภาษาจีนที่ว่า “长 顛 顛 亦 何 伤 ! ” เป็นการใช้รูปประโยคย่อนถาม ซึ่งฉบับยงก็ได้ใช้รูป ประโยคย่อนถามเช่นเดียวกัน โดยแปลเป็น “แม้สังขารโรยร่วงห่าง ไปไย” ทำให้รูปแบบภาษามีความเท่าเทียมกัน ในขณะที่ฉบับสุ ภัทรกลับใช้เป็นรูปประโยคปฏิเสธ “แม้ร่างกายจะซุบผอมร่วงโรย ฉันทก็ไม่เสียใจ ” เหมือนเป็นการสรุปความ แม้ความหมายจะ ไกลเคียงกัน แต่ความนัยและอารมณ์ ความรู้สึกที่แฝงอยู่กลับ

แตกต่างออกไป น้ำหนักของการเน้นย้ำก็ลดลงตามไปด้วย และจากข้อความ“虽体解吾犹未变兮，岂余心之可惩”จากในต้นฉบับภาษาจีน ได้ใช้คำว่า “ไซร์เอย” หรือ “ฤ” ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงน้ำเสียงของบทกวีของต้นฉบับเดิมออกมาได้มากกว่า ผู้วิจัยพบว่าเมื่อในบทกวีจีนมีคำว่า “ซี(兮)” อาจารย์ ยง อิงคเวทย์ก็มักจะแปลออกมาเป็นคำว่า “เอย” เพื่อสื่อให้เห็นถึงอารมณ์ของบทกวีนั้น ๆ ตามต้นฉบับ ส่วนฉบับสุภัทรนั้นเลือกที่จะใช้คำว่า “มีหรือ” แทน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผู้วิจัยเห็นว่าก็ถ่ายทอดน้ำเสียงของบทกวีออกมาได้เช่นกัน แต่อาจจะแสดงออกมาได้ไม่เท่ากับฉบับยง

เมื่อเปรียบเทียบแล้ว ผู้วิจัยพบว่าฉบับยงได้รักษาน้ำเสียงของต้นฉบับไว้ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อ่านสามารถสัมผัสถึงอารมณ์ความรู้สึกของซูวี่หยวน¹⁸ได้บ้าง

บทกวี หลีเซา มีการใช้คำซ้ำและคำซ้อนอยู่หลายแห่งเพื่อให้มีจังหวะอันไพเราะทำให้ผู้อ่านท่องจำติดปากได้ง่าย การคงไว้ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวในฉบับแปลจะเชื่อมโยงไปถึงความสามารถในการถ่ายทอดลีลาของต้นฉบับได้ ขอยกตัวอย่างดังนี้

ต้นฉบับภาษาจีน

ฉบับยง

ฉบับสุภัทร

¹⁸ 屈原(Qu Yuan) ผู้ประพันธ์บทกวี หลีเซา เป็นกวีผู้รักชาติที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์จีน เกิดในสมัยจั้นกั๋ว มีผลงานโดดเด่นที่สุดในการแต่งบทกวีประเภท “ฉู่ฉือ”

高余冠之岌岌兮 (Zhu Xi, 2001:14)	สวมประจกทรงเทิด เข็ดเข็ด ตั้งเอย (ยง, 2532: 183)	ฉันทประกอบหมวก ให้สูงชัน (สุภัทร, 2549:79)
路漫漫其修远兮 (Zhu Xi, 2001:18)	อันหนทาง ว่างว่าง ห่างไกลครั้นเอย (ยง, 2532: 189)	แม่หนทางจะไกล แสนไกล (สุภัทร, 2549:83)
芳菲菲而杂难兮 (Zhu Xi, 2001:26)	หอม รวยรวย ขวยขึ้น ระรื่นใจเอย (ยง, 2532: 200)	กลิ่นหอมยังอบอวล ไม่เสื่อมคลาย (สุ ภัทร, 2549:90)

เพื่อรักษาลักษณะของประโยคในต้นฉบับไว้ให้มากที่สุด ฉบับ
ยงจึงพยายามเลียนแบบคำซ้ำที่ปรากฏในประโยคภาษาจีน เช่นการใช้
คำว่า “**เข็ดเข็ด**” และ “**รวยรวย**” แทนที่จะใช้ไ้ม้ยก “**เข็ด ๆ**” และ
“**รวย ๆ**” อย่างภาษาร้อยแก้ว จึงทำให้แม้แต่ผู้อ่านที่ไม่รู้ภาษาจีน ก็
ยังสามารถสัมผัสถึงความไพเราะในท่วงทำนองของต้นฉบับภาษาจีน
ได้ไม่น้อย และจะเห็นว่าฉบับสุภัทรไม่ได้เน้นการรักษาคุณลักษณะ
เช่นนี้ของต้นฉบับไว้เท่ากับฉบับยง จึงประเมินได้ว่าด้อยกว่า
เพราะทำให้ผู้อ่านไม่ได้รับถึงรสของบทกวีจีนดังเช่นในฉบับยง

ข้อผิดพลาดหรือความไม่สมบูรณ์ในสองฉบับ

ในด้านหนึ่ง *หลิวเซา* เป็นตัวแทนของ “ฉู่ฉือ”¹⁹ อันเป็นบทกวี

¹⁹ 楚辞 (Chu Ci) แวดวงวรรณคดีคลาสสิกจีนเห็นว่า “ฉู่ฉือ” นั้นมีอยู่สามความหมาย

แห่งรัฐคู่ การใช้ภาษาถิ่นของรัฐคู่จึงเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของภาษา เนื่องด้วยภาษาถิ่นของรัฐคู่นั้นเต็มไปด้วยเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของรัฐคู่ ซึ่งคนต่างวัฒนธรรมไม่อาจเข้าใจได้ ทำให้ภาษาของต้นฉบับเข้าใจได้ยากขึ้น จึงจำเป็นต้องชี้แจงว่า เนื่องจากภาษาจีนโบราณโดยเฉพาะภาษาจีนก่อนสมัยราชวงศ์ฉินนั้นแตกต่างไปจากภาษาจีนสมัยปัจจุบันเป็นอย่างมาก ยังไม่ต้องเอ่ยถึงความแตกต่างระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทย ผู้แปลจึงจำเป็นต้องมีการตัดสินใจไม่ว่าจะในด้านการตีความหรือด้านการเลือกใช้ภาษาระหว่างการแปล ดังนั้นไม่ว่าผู้แปลคนใดจะมีความเชี่ยวชาญในสองภาษาเพียงใด ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการแปลผิดได้

เมื่อได้อ่านหนังสืออธิบายของ *หลี่เซว* มาแล้วหลายเล่ม ประกอบกับได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างต้นฉบับภาษาจีนกับฉบับแปลทั้งสองฉบับแล้ว ผู้วิจัยพบว่าฉบับแปลทั้งสองฉบับนี้ต่างมีความไม่สมบูรณ์อยู่บ้าง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

ด้วยกัน หนึ่ง หมายถึง รูปแบบกลอนใหม่ประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นและแพร่หลายในรัฐคู่สมัยจั้นกั๋ว “คู่อื่อ” จึงมีความหมายว่า “บทกวีดินแดนรัฐคู่” ขิวีหยวนเป็นคนแต่งขึ้นบนพื้นฐานเพลงพื้นบ้านรัฐคู่ สอง หมายถึงผลงานกวี ที่คนรัฐคู่ในสมัยจั้นกั๋วและคนรุ่นหลังแต่งขึ้นด้วยรูปแบบกลอนดังกล่าว สาม หมายถึงชื่อของชุมนุมกวีนิพนธ์ที่หลิวเซียง (刘向) นักวรรณคดีในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตกได้รวบรวมบทกวีของขิวีหยวนและบทกวีของคนอื่น ๆ ที่แต่งตามทำนองของขิวีหยวนเข้าเป็นเล่ม เช่น บทกวีของซ่งอวี (宋玉) เจียอี่ (贾谊) หลิวอัน (刘安) หลิวเซียง (刘向) และคนอื่น ๆ และตั้งชื่อว่า *คู่อื่อ*

ประเภทที่ 1 การแปลผิดเนื่องจากความต่างทางวัฒนธรรม

“การตีความผิดเนื่องจากความต่างทางวัฒนธรรมเป็นกรณีที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้”(Yue Daiyun,1995: 111) ในฉบับยงกับฉบับสุภัทรมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นเฉกเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างเหล่านี้

ต้นฉบับ	长余佩之陆离 (Zhu Xi, 2001:14)
ภาษาจีน	
ฉบับยง	ต่อสายสังวาลรัตนจักรศีรี (ยง, 2532:183)
ฉบับสุภัทร	ร้อยสร้อยประดับให้ยาวขึ้น (สุภัทร, 2549:79)

คำว่า“佩”ในที่นี้หมายถึง “เครื่องประดับหยก” (Zhu Xi, 2001:14) ซึ่งแฉวนไว้ตรงเอวของผู้ชายจีนสมัยโบราณ ส่วน “สังวาล” ในฉบับยงกลับหมายถึง “สร้อยเครื่องประดับชนิดหนึ่งใช้คล้องเฉียงบ่า”(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556.) ซึ่งเป็นเครื่องประดับที่เป็นที่นิยมของชาวไทยสมัยโบราณ ส่วนฉบับสุภัทรนั้นแปลว่า “สร้อย” ซึ่งหมายถึงเครื่องประดับที่ประดับไว้ที่คอ ไม่ได้เป็นเครื่องประดับชนิดเดียวกันในต้นฉบับ เพราะผู้อ่านในเป้าหมายคือคนไทย ชวิหยวนผู้แต่ง *หลิวเซา* กับผู้อ่านคนไทยเกิดคนละยุคสมัยและอยู่ต่างวัฒนธรรมกัน ผู้อ่านคนไทยอาจไม่เคยเห็นเครื่องประดับของผู้ชายสมัยโบราณของจีน ผู้แปลจึงนำเอาสิ่งที่คนไทยคุ้นเคยมาแทน ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านชาวไทยรู้สึกวุ่นวายในสมัยชวิหยวนนั้นชาวจีนก็

ล้วนแต่งกายเหมือนกับชาวไทยในสมัยโบราณ แต่ต้องยอมรับว่าวิธีการแปลแบบการแทนที่ทางวัฒนธรรม (cultural substitution) เช่นนี้ สามารถตัดอุปสรรคในการเข้าใจของผู้อ่านปลายทางได้ไม่น้อย

ประเภทที่ 2 การแปลผิดเนื่องจากความหมายที่แตกต่างกันของภาษาจีนโบราณและภาษาจีนปัจจุบัน

เนื่องด้วย *หลี่เซา* ประพันธ์ขึ้นเมื่อสองพันกว่าปีก่อน โดยคำหลายคำที่ใช้ในบทกวีมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายในสมัยปัจจุบัน จึงทำให้ผู้แปลเกิดการตีความต้นฉบับผิด ซึ่งการตีความผิดที่ปรากฏในฉบับยงกับฉบับสุภัทรมีดังนี้ เช่น

ต้นฉบับ	帝高阳之苗裔兮 (Zhu Xi, 2001:7)
ภาษาจีน	
ฉบับยง	อังกูรเจ้าเกาหยางราชเอย (ยง, 2532: 176)
ฉบับสุภัทร	ฉินเป็นหน่อเนื้อเชื้อไขษัตรีย์เกาหยาง (สุภัทร, 2549: 73)

คำว่า “帝” ในที่นี้หมายถึง “เทพดา”(Wu Guangping,2008:2) ทั้งสองฉบับนี้แปล “帝” ออกมาว่า “ราช” และ “กษัตรีย์” เพราะคำว่า “帝” ก่อนสมัยราชวงศ์ฉินมีความ หมายถึงว่า “เทพ” หรือ “เทพดา” ภายหลังฉินซีฮ่องเต้ได้รวมจีนเป็นปึกแผ่น “帝” ถึงจะมีความหมายว่า

“กษัตริย์” ดังนั้น ผู้แปลทั้งสองจึงแปลผิด

สรุป

หลักการแปลที่มีชื่อว่า “ซิน (信) ต๋า (达) เซี่ย (切)” ของหลิว จิ่งเต๋อเน้นหนักไปทางความเชื่อตรงต่อต้นฉบับ การใช้สำนวนภาษาที่ลื่นไหล และเป็นภาษาที่มีระดับเท่าเทียมกันกับภาษาของต้นฉบับ รวมทั้งการรักษาลีลาต้นฉบับของงานแปล ผู้วิจัยจะประเมินคุณภาพของบทแปล *หลี่เซียว* ฉบับแปลภาษาไทยทั้งสองฉบับนี้ในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวโดยรวบรวมจากการศึกษาวิเคราะห์ข้างต้น

ด้านความหมาย

กล่าวโดยรวมแล้ว *หลี่เซียว* ฉบับแปลภาษาไทยทั้งสองฉบับนี้ ได้ถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับอย่างเต็มที่ ถึงแม้ผู้แปลของทั้งสองฉบับนี้ใช้กลวิธีการแปลที่ต่างกัน ทำให้รูปแบบ สำนวนภาษา และลีลาของงานแปลทั้งสองฉบับแตกต่างกันไป แต่ต่างก็สามารถรักษาความหมายของต้นฉบับไว้ได้เกือบสมบูรณ์และถูกต้อง แม้ว่าทั้งสองฉบับต่างมีข้อบกพร่องในบางที่ก็ตาม

ด้านสำนวนภาษา

รูปแบบงานแปลของฉบับยงเป็นร้อยกรองที่ยึดฉันทลักษณ์ร้อยกรองไทยที่มีทั้งสัมผัสนอก และสัมผัสใน โดยใช้ภาษาร้อยกรองแบบกลอนที่สละสลวยและงดงาม รวมทั้งใช้ศัพท์สูงและเข้าใจได้ยาก อาทิ ใช้ภาษาบาลีและสันสกฤตมาก ส่วนฉบับสุภัทรมีความ

ไพเราะในรูปแบบกลอนเปล่า โดยใช้ภาษาร่วมสมัยและเข้าใจได้ง่าย หากนำมาตราฐานด้านภาษางานแปลของปฐมา อักษรจรงที่เน้นความชัดเจน ความเป็นธรรมชาติของภาษางานแปลนั้นมาวิเคราะห์²⁰ ทั้งฉบับยงและฉบับสุภัทรต่างมีภาษาที่ดี แต่หากนำมาตราฐานด้านภาษางานแปลของหลิวจ้งเต๋อที่เน้นภาษางานแปลต้องมีระดับเดียวกันกับต้นฉบับนั้นมาวิเคราะห์ ฉบับยงถือว่ามีภาษาที่มีระดับเดียวกันกับต้นฉบับ ส่วนฉบับสุภัทรไม่ถึงมาตรฐานที่ว่า เพราะในฐานะที่ หลิวเซา เป็นบทกวีอมตะของจีน ประพันธ์ขึ้นเมื่อกว่าสองพันปีก่อน ประกอบกับชวีหยวนยังนำเอาภาษาถิ่นรัฐฉู่มาแต่งกลอน ยิ่งทำให้ภาษาเข้าใจได้ยาก ดังนั้น ในกรณีที่ภาษาของฉบับยงนับว่าได้มาตรฐาน

ด้านลีลา

“ลีลาของงานแปลเป็นผลลัพธ์อันเกิดจากการตีความต้นฉบับและการตัดสินใจของผู้แปล ลีลาของงานแปลยังปรากฏให้เห็นจากสำนวนภาษาและรูปแบบเป็นหลัก” (Yang Yan, 1982:11) โดยเฉพาะในการแปลบทกลอน สำนวนภาษาและรูปแบบของงานแปลเป็นจิตวิญญาณในการถ่ายทอดลีลาจากต้นฉบับ “สำหรับการแปลแล้ว สำนวนภาษาเป็นพื้นฐานของลีลา อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่การแปลนำมาใช้ ถ้าหากว่างานแปลได้ถ่ายทอดลีลาของ

²⁰ ดูรายละเอียดได้ที่หัวข้อ **หลักการแปล** “ ซิน (信) ต๋า (达) เซี่ย (切) ”

ภาษาต้นฉบับออกมาแล้ว ลีลาของต้นฉบับก็ย่อมปรากฏให้เห็นออกมาเช่นกัน” (Li Pan, 1986:15) ฟู่เหลยเห็นว่า “ในการถ่ายทอดลีลางานประพันธ์ สำคัญอยู่ที่วากยสัมพันธ์ มิเช่นนั้นแล้ว ‘ไซร์’ ก็ไม่อาจถ่ายทอดได้ด้วยวิธีอื่นใดอีก” (Fu Min, 2006:67) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สำนวนภาษาและรูปแบบเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดลีลาจากต้นฉบับของงานแปล การศึกษาวิเคราะห์ลีลาของงานแปลจึงไม่อาจแยกออกจากสำนวนภาษาและรูปแบบของงานแปล เพราะฉะนั้น การวิเคราะห์ลีลาของ *หลี่เซียว* ฉบับย้งกับฉบับสุภัทธรจึงจำเป็นต้องเริ่มจากการวิเคราะห์สำนวนภาษาและรูปแบบของงานแปลทั้งสองฉบับ

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในด้านหนึ่งฉบับย้งมีภาษาที่สละสลวย นิยมใช้คำบาลีและคำสันสกฤต ทำให้ภาษา มีความสละสลวย ความลื่นไหลเท่ากับต้นฉบับมากที่สุด ในอีกด้านหนึ่งเพื่อให้ได้ทั้งความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระและความกระชับรัดกุมของภาษา ฉบับย้งพิถีพิถันในการเล่นคำและการเรียงประโยค และในบางที่ถึงกับเลียนแบบโครงสร้างรูปแบบประโยคของต้นฉบับ จึงทำให้ฉบับย้งมีรูปแบบกะทัดรัดที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด และมีจังหวะอันไพเราะทั้งยังได้ถ่ายทอดอรรถรสของต้นฉบับออกมาในระดับหนึ่ง ดังเช่นอาจารย์นิตยา พลพิพัฒน์พงศ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งได้รับปริญญาโทสาขาวรรณคดีจีน

จากมหาวิทยาลัยปักกิ่งซึ่งผมสำนวนแปลของอาจารย์ยง อิงคเวทย์ว่า “เข้าใจเลือกศัพท์ คกรสและภาพพจน์ของบทประพันธ์เดิมไว้ได้ดีเยี่ยม” (ยง อิงคเวทย์, ถาวร สิกขโกศล. [ม.ป.ป.]:11) ดังนั้น หากมองในแง่ดังกล่าว ฉบับยงนับว่าได้รักษาลีลาของต้นฉบับไว้ได้ค่อนข้างดี ส่วนฉบับสุภัทรนั้น ไม่ได้คงรูปแบบของบทกวีเดิมไว้ โดยถอดความจากบทกวีเดิมออกมาเป็นกลอนเปล่า ย่อมทำให้ อรรถและรสของบทกวีเดิมสูญไปบ้าง ในด้านสำนวนภาษานั้น ฉบับสุภัทรใช้ภาษาร่วมสมัยและเข้าใจได้ง่าย ซึ่งถือว่าไม่ได้คงลักษณะของภาษาเดิมไว้ อาจารย์สุภัทร ชัยวัฒน์พันธุ์เคยนำเอาทัศนคติการแปลของพระเถระกุมารชีพมาวิจารณ์งานแปลของตนเองว่า “การแปลเหมือนเคี้ยวข้าวป้อนคน คนหากไม่สามารถเคี้ยวข้าวเอง ก็ได้แต่กินข้าวที่คนอื่นเคี้ยวให้ เมื่อผู้อื่นเคี้ยวไปก่อนแล้ว แน่นออรสชาติของข้าว ความหอมของข้าวย่อมจืดชืดกว่าเดิมมาก” (ส. สุวรรณ. 2544:12) งานแปล *ทลีเซา* ของอาจารย์สุภัทร ชัยวัฒน์พันธุ์ก็เหมือนที่ท่านกล่าวนั้นมีรสจืดชืดกว่าต้นฉบับมาก

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

Aksornchung,P. (2002). *sinlapa kan plae Thai pen 'Angkrit.*
[The art of translating Thai into English]. Bangkok:

prapansān publishing house.

Chaiwatthana, S. (2006). *prawat wannakhadī Čhīn*.

[Chinese Literature History]. Bangkok: Sukphāpčhai.

Ingkhawēt, Y. (1989). *wiwatthanākān kawīniphon Čhīn sū*

čhīng chu chū [The Evolution of Chinese Poetry, Si

Jing, Chu Chi]. Bangkok: Munnithi Sathīankōsēt -

Nākhapraphīp.

Ingkhawēt, Y. (2011). *wiwatthanākān kawīniphon Čhīn*.

[Evolution of Chinese poetry]. Bangkok: munnithi

phoeīphæ khunnatham phūā kān songkhroḥ čhīčhīn koḥ

Ingkhawēt, Y. & Sikokkōson, T. (?). *sū phlēng hēng chīwit*

khōng Čhīn [Chinese song of life]. Bangkok:

Sinlapawatthanatham.

Suwan, S. (2001). *pratyā Čhīn čhāk khongčhū thung*

maočaētong [Chinese Philosophy from Confucius

to Mao Zedong]. Bangkok: Phirāp publishing house.

The Royal Society. (2013). *Phcnānukrm rāch bānthity*

ssthān ph.ḥ.2554 [The Royal Academy Dictionary,

2011]. Bangkok: Nānmībukphaplikhēchan.

ภาษาอังกฤษ

Nida. (2001). *Language and Culture*. Shanghai: Shanghai

Foreign Language Education Press.

ภาษาจีน

Fu Min. (2006). *FuLei Tan Fanyi*. [Fu Lei on translation].

Beijing: The Contemporary World Press.

Hong Xingzu. (2007). *Chu Ci Buzhu* [Supplementary notes of Chu Ci]. Nanjing: Phoenix Press.

Liu Miqing. (1991). Fanyi de Fengge Lun (Shang) [On the Style of Translation (I)]. *Journal of Foreign language*, 1991(1), 1.

Li Pan. (1986). Yiwèn Fengge Xiaoyi [On translation style]. *Chinese Translation Journal*, 1986(1), 14-16.

Liu Zhongde. (1993). Fanyi Yuanze zai Yi. [Translation principles reconsidered]. *Journal of Foreign language*, 1993(3), 29-33.

Tan Zaixi. (1991). *Xifang Fanyi Jianshi* [A brief history of Western Translation]. Beijing: Commercial Press.

Wu Guangping. (2008). *Chu Ci Quanjie* [Complete interpretation of Chu Ci]. Changsha: Yuemi Shushe Press.

Yang Yan. (1982). Tantan Yiwèn de Fengge [On the style

of translation]. *Chinese Translation Journal*, 1982(3),
9-12.

Yue Daiyun. (1995). *Dujiaoshou yu Long—zai Xunzhao
Zhongxi Wenhua Pujianxing zhong de Wudu*
[Unicorn and dragon -- Misreading in the search for
the universality of Chinese and Western cultures].
Beijing: Peking University Press,111.

Zhan Taian. (2011). *Li Sao Jianshu Li Jing Li Yu Ci Jiaozhu
Hua Wai Ji Jianzhu*[Notes on Li Sao Li Jing and Li
Yu's Ci annotation Hua waiji's Annotation]. Shanghai:
Shanghai Classics Publishing House.

Zhao Kuifu. (1996). Li Sao zai Zhongguo he Shijie Wenxue
shi shang de Fazhan yu dui Xinshi Fazhan de Qidi
[The development of Li Sao in the history of
Chinese and world literature and Its Enlightenment
to the development of New Poetry]. *Journal of
Northwest University*, 1996(3), 8-13.

Zhu Xi. (2001). *Chu Ci Ji Zhu*[Notes on Chu Ci]. Shanghai:
Shanghai Classics Publishing House.